

La sardana de Vicenç Bou, ballada a l'escenari olímpic.

«Girona aimada» a Seül

Escriu aquest paper minuts després de veure, per televisió, la cerimònia de cloenda dels JJ OO de Seül. La futura Olimpíada de Barcelona s'hi ha fet present durant uns instants amb elements plàstics de Gaudí, Picasso i Miró i amb la música i la dansa de *Girona aimada*, la sardana del mestre Vicenç Bou. Immediatament he recordat l'anècdota que vaig explicar fa temps aquí mateix: la d'aquell Josep Pla que s'havia perdut en un indret del Japó i que cercava en el paisatge el massís i el castell del Montgrí com un punt d'orientació familiar i infalible.

Vaig aportar aquesta mena d'acudit de Pla per il·lustrar la seva teoria sobre el localisme com a plataforma per a l'obertura al món sencer. I és justament a l'ombra del massís del Montgrí on l'obscur Vicenç Bou va compondre les notes de la sardana que han fet l'enorme salt olímpic i han incorporat el nom i la melodia de *Girona* a un dels esdeveniments més multitudinaris i cosmopolites de la nostra era. El símbol, doncs, torna a ser vàlid i convé repetir-ho, ara que els fets ho han volgut confirmar: la millor manera de ser universal és la de ser profundament particular. Si aquesta música que ens expressa i ens representa ha pogut arribar tan lluny i tan amunt, és perquè es va nodrir d'unes arrels molt íntimes i va saber glossar amb el ritme més autèntic unes peculiaritats singulars.

Ser veritablement de casa és la millor manera de ser del món. Pla aportava a favor d'aquesta tesi un argument de pes: "Goethe i Schiller van viure sempre en poblacions com Palafrugell". Ara podem afegir, amb les degudes distàncies, que l'autor d'aquestes notes escoltades avui per milions d'habitants del planeta no es va moure mai de Torroella de Montgrí.

Els altres anglesos de la costa

Aquest setembre, el pati interior de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guixols tenia el mateix aspecte porticat i mediterrani de sempre. Però quan hom donava mitja volta i contemplava les parets, canviava de món i penetrava en un paisatge, un estil, un to i un toc estrictament britànics. 50 quadres de 15 pintors anglesos penjaven a la galeria alta de la casa de la ciu-

tat, en la mostra més original i de significat més profund de totes les que han proliferat durant l'estiu al llarg de la Costa Brava.

Aquests quinze pintores i pintors de les més diverses tendències no s'havien pas reunit per atzar, però tampoc no s'havien congregat, com era obvi, per afinitats temàtiques o estilístiques. Havien estat convocats per la memòria cordial d'un home extraordinari: John Langdon-Davies, el fill d'un missioner quàquer, nascut a Sud-àfrica l'any 1897 i traslladat aviat a l'illa natal dels seus pares, expulsat d'Oxford per no haver volgut vestir l'uniforme militar durant la primera guerra mundial, que va descobrir Catalunya com a periodista l'any 1921 i que durant llargues etapes de la seva intensa vida va sojornar a Sant Feliu de Guixols. Lúcid cronista de la república i de la guerra civil, autor de llibres plens de comprensió sobre Catalunya i la seva gent, creador d'un comitè d'ajut per als intel·lectuals catalans que va afavorir, entre altres, Joaquim Ruyra i Carles Riba, Langdon-Davies va tornar a Sant Feliu després de la segona guerra mundial, durant la qual va ser condecorat per l'organització de la Home Guard, cos especial disposat a actuar en cas d'invasió de la Gran Bretanya pels nazis. No solament va tornar, sinó que va obrir a la ciutat un petit hotel, la Casa Rovira, centre d'un turisme anglès de signe cultural que heretava la millor tradició d'aquells primers turistes de la Tossa dels anys trenta.

Ara, divuit anys després de la mort de Langdon-Davies, quinze amics seus, pintors professionals que treballaven habitualment a Anglaterra i que passen temporades a Sant Feliu, van voler muntar aquesta exposició extraordinària en homenatge a l'home que els va fer conèixer la ciutat que periòdicament els acull. Dos d'ells ja viuen pràcticament tot l'any a Sant Feliu: Trevor Skinner, professor d'anglès, i John Palmer, advocat que va penjar la toga per dedicar-se exclusivament a la pintura. Alguns són relativament poc coneguts i d'altres són tan famosos com R. B. Kitaj, il·lustrador de portades de la revista *Time* i amb obres en els millors museus d'art.

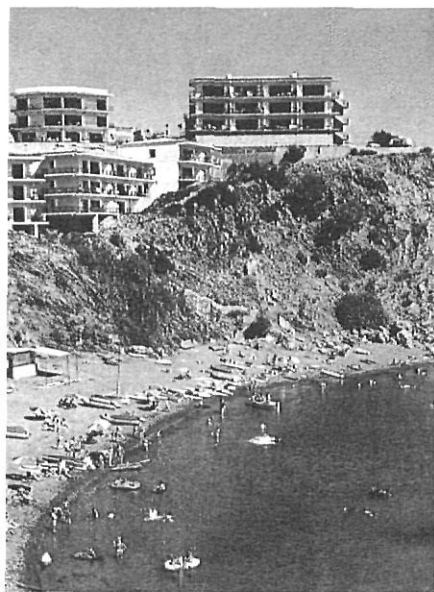
L'exposició, amb tota la història que porta al damunt i al darrera, venia a cloure un dels cercles màgics de la vida de Sant Feliu, oberta des de fa molts anys als aires d'Anglaterra. Gaziel recorda que els ganxons il·lustrats del seu temps coneixien millor la vida europea que no pas els costums d'Espanya: "Per avesar-los de petits al món ultrapirinenc, els fills de la burgesia surera eren educats a l'estranger: el meu pare va estar primerament en un internat d'Epernay, al cor de la Xampanya, i després acabà la seva formació a Londres, llavors metròpolis del comerç mundial".

D'alguna manera, doncs, Langdon-Davies no va fer més que tornar la visita. Figures com la seva i trobades com la d'ara, tan densa de records,

*John Langdon-Davies,
ambaixador de la
Gran Bretanya a
Sant Feliu de Guixols.*

• Encara que sembli mentida, aquesta imatge de la platja del Cau del Llop de Llançà es comercialitza com a targeta postal i es ven enmig dels souvenirs habituals com un model paradigmàtic de l'encís de la Costa Brava. Poques vegades el contrast entre la corba de la badia i les rectes dels irrespectuosos edificis sorgits al seu entorn pot fer tan mal d'ulls com en aquesta estampa. La Llei de Costes no ha arribat a temps d'evitar aquests disbarats, però nosaltres, a més de perpetrar-los amb una impunitat absoluta, els anem difonent arreu del món com qui ensenya les vergonyes. No sabem si és un cas d'exhibicionisme o de masoquisme. Potser només és un problema de ceguesa.

• Jack Lang, el famós ministre de Cultura francès (exactament, "ministre de la Cultura, la Comunicació, les Grans Obres i el Bicentenari"), ha anunciat que salvarà de les urpes de les prepotents hamburgueseries multinacionals l'històric restaurant Fouquet's dels Camps Elisis, últim vestigi de l'arquitectura tradicional del gran passeig parisenc, ara envaït, segons frase de L'Express, per "una atroz vulgaritat". Jack Lang ha dit que calia protegir "els llocs de la memòria de la ciutat, l'estètica dels espais que no tenen monuments classificats". Entre nosaltres, ni tan sols els regidors de Cultura no es preocupen de salvar "els llocs de la memòria": edificis, racons o paisatges vinculats a un personatge, a un fet històric, a un moviment artístic, a un costum popular o a una manera de viure en un moment determinat. Només amb un petit Jack Lang a cada municipi, podríem viure en escenaris més acollidors i més humans.

redimeixen el litoral de la disbaixa turística dels seus paisans a Lloret i dibuixen —potser amb estil anglès— un indret ideal que dona compliment a aquella frase proclamada fa anys pel Debat Costa Brava: "Homes de les més diverses procedències han convertit la Marina de Girona en un port d'arribada, en un descans pel cos o per l'esperit, en un lloc de treball o de lleure i, sovint, en una segona pàtria".

«No arrenquis cap fulla!»

El novembre de 1983, és a dir, ara fa cinc anys justos, l'Aula de la Natura de l'Ajuntament de Girona va publicar la tercera edició d'un quadern titulat *La vall de Sant Daniel (estacions d'observació i estudi de la natura)*, escrit per Carme Sánchez i Jordi Vicens i coordinat pel malaguanyat Joaquim Franch. Era un treball de setanta-dos folis, en el qual s'estudiava detalladament, amb criteris didàctics, la riquesa natural de la vall: els conreus, el bosc, el bosc de ribera, els rierols, l'alzinar, la pollancreda, la castanyeda, les plantes, les flors, la fauna... Es dedicava un capítol sencer a la Font dels Lleons i es proposava un itinerari pel camí de la Font del Ferro. Els invertebrats i els insectes de l'indret hi eren catalogats i dibuixats, igualment com les fulles dels diferents arbres. El quadern presentava materials molt diversos per als exercicis escolars i oferia suggeriments rics i imaginatius per als treballs de grup sobre el terreny. Es tractava, doncs, d'una eina molt adequada per fer conèixer i estimar la vall de Sant Daniel i per ajudar a descobrir-ne tots els seus valors.

L'opuscle en qüestió contenia belles i notables descripcions sobre els elements essencials i les característiques de la vall, i alguns dibuixos a ploma susceptibles de ser colorejats a mà. Entre ells mereixia una atenció especial el que presentava, arrencats prop del Monestir, els quatre arbres que assenyalen l'entrada a Sant Daniel: un om, un xiprer, una magnòlia i un avet, mostra anticipada i emblemàtica de la vegetació de la vall. Al peu dels dibuixos, s'hi podien llegir comentaris com aquest: "Si t'hi fixes, notaràs que el paisatge presenta una combinació determinada de colors. Aquests colors, però, tenen tons diferents segons l'època de l'any, el temps que faci o l'hora en què fem l'observació".

Frases com aquesta revelen una exquisida sensibilitat i una inefable devoció per la natura. En aquest terreny, el quadern editat per l'Ajuntament de Girona arribava a extrems insospitats i gairebé commovedors. En estudiar els arbres de la vall, els autors feien aquesta proposta: "Recull

fulles diferents que trobis per terra o bé observa les que es veuen a les branques baixes dels arbres per fer les següents observacions". En el summum del respecte per la vegetació, s'exigia que els treballs escolars es fessin amb fulles trobades per terra o simplement observades a les branques. Calia evitar la més mínima depredació, i per això el paràgraf acabava amb una prohibició explícita: "NO ARRENQUIS CAP FULLA!".

No arrencar cap fulla a Sant Daniel: aquest era, fa poc, l'admirable mot d'ordre municipal, amb majúscules i signe d'admiració. Al cap de cinc anys, milers de fulles hauran de ser arrencades —amb branques i troncs inclosos— perquè pugui passar una carretera.

Històries de carrers

Un acord recent de l'Ajuntament de Girona ha donat noms a disset carrers ciutadans. La tria dels indrets revela a vegades una sensibilitat afina, com en el cas de mossèn Camil Geis, que tindrà un carrer en el seu barri del Pont Major, o en el de Josep Trueta, arran de l'Hospital de la Seguret Social encara anomenat d'Àlvarez de Castro, o en el Ricard Giralt a Montjuïc, més o menys a prop de l'Escola, que és una de les seves obres arquitectòniques més conegudes. Ningú no sap, en canvi, què hi pinten noms tan remots com els de Lluís Borrassà, Antoni Canet, Pere Matas i Pere Costa en els moderns carrers de la Torre Rafela, i menys encara què hi fan artistes tan insignes en una urbanització tan vulgar. Ningú no endevina tampoc què té a veure Josep Aguilera amb la Creu de Palau, ni Àngel Marsà amb els Salesians, ni Martí Sureda amb la via del tren.

La sorpresa més gran d'aquest lot municipal de baptismes ha estat l'apressada atribució d'un carrer al compositor Xavier Monsalvatge i Bassols, en detriment dels seus dos homònims i il·lustres avantpassats, que no van néixer a Girona però que s'hi van vincular més que no pas ell: Francesc Xavier Monsalvatge i Fossas, l'historiador i banquer que va ser alcalde de la ciutat, i Xavier Monsalvatge i Iglésias, autor d'un dels llibres emblemàtics sobre Girona, regidor de l'Ajuntament i capdavanter de segle. Aquest és un "greuge comparatiu" inexplicable, que algun dia caldrà reparar.

Potser sense saber-ho, en canvi, l'Ajuntament ho ha encertat amb l'assignació d'un carrer de Montjuïc a Jaume Ministral i Masià. A l'inoblidable escriptor, que va viure molts anys a la Rambla, l'engrescava la idea de poder contemplar la ciutat des d'un lloc enlairat. L'any 1949, quan a Montjuïc encara no hi havia carrers ni cases dignes d'aquest nom, Ministral va imaginar que el millor mirador podia ser la truncada punxa del campanar de Sant Feliu i va intuir com seria un dia d'acampada en aquell punt inversemblant. L'article va aparèixer a l'extraordinari de Fires de la revista *Vida catòlica*.

"Se levantaría el sol y con él una tramontana fresca y sutil que traería olor de nieve del Canigó. Desde lo alto vería los tejados de Girona casi tan bien como pudiera contemplarlos el diablo Cojuelo. Las calles parecerían las líneas grises de un inmenso plano; el Onyar y el Ter serían como látigos de acero y la masa de plátanos de la Devesa semejaría una maceta rebosante de albahaca en un balcón. La ciudad se despertaría. Acaso pudiese oír las ruedas chatas y bajas de los carros hortelanos que llegan de Salt, y el silbato del expreso al cruzar el puente de hierro me recordaría las siete menos cuarto (...) Pero el momento más hermoso de mi acampada tendría lugar al anochechar. Las calles estrechas de Pedret serían las primeras en sumirse en las sombras, luego las de la orilla derecha del Onyar y, finalmente, las del Mercadal. Sería el último gerundense que aún podría contemplar el sol. En lo alto empezaría a refrescar y la tierra se poblaría de las inmóviles luciérnagas de las ventanas abiertas..."

Així s'imaginava la ciutat des de l'altura Jaume Ministral i Masià. Així es pot veure ara des de la muntanya on hi ha un carrer que porta el seu nom.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

• Un diumenge d'agost, amb motiu de la diada dels ordes contemplatius, les monges benedictines de Sant Daniel van obrir al públic les portes sempre tancades del claustre conventual. Molts gironins van aprofitar l'ocasió per conèixer a fons un recinte romànic i gòtic amb prou feines entrevist a través d'una finestra. Monges i visitants ens hi vam passejar sense pressa i en pau, submergits en una pura meravella de pedra, de llum, de verd, de proporció i de silenci. De tot allò que encara és la quintaessència de la vall de Sant Daniel.

• Al Museu Municipal de Palafrugell, s'hi ha exhibit aquest estiu la notabilíssima col·lecció d'Ex-Libris de l'alemany Hug Sanner, afincat a la Costa Brava i fundador de l'avui tancat Museu de Palamós. Entre les obres exposades, destacava l'ex-libris de Carles Rahola dibuixat per l'especialista Joaquim Renart, amb una frase de Nietzsche que, aplicada a la persona que la va triar com a emblema, no pot ser llegida sense esgarripança: "El Passat i el Present: això és el més dolorós per a mi sobre la terra. Jo no viuria si no fos l'Avénir".

• A la mateixa exposició s'hi mostrava un catàleg d'ex-libris de l'any 1908. A propòsit del de Xavier Monsalvatge i Iglésias, s'hi podia llegir literalment: "Mentida sembla que un home tan sensible com Xavier Monsalvatge hagi anat a viure a Girona, ciutat tres voltes immortal però morta en absolut per a les coses de l'esperit". El judici no podia ser més dur ni més categòric. Però el seu autor no sabia que les coses eren a punt de canviar i que justament Xavier Monsalvatge havia vingut a Girona amb el disseny de ressuscitar-la.